

fejű idol töredékét találtuk. Az idol felsőtestén cikkcakk díszítés látható. A szem, a száj és a jobb fül bevágással hangsúlyozott, az orr plasztikus kiképzésű.

A neolitikum objektumok jellegzetes leletei voltak – a kerámia mellett – az obszidiánból és opálból készített pengék. A pengék alapanyagai, a magkövek is nagy számban fordultak elő. Ezek mellett minden nagyobb méretű gödörben volt a gabona őrlésére alkalmas, lapos, ovális alakú, tetején ívesre kialakított őrlőkő és a hozzá tartozó, gömbölyded alakú marokkő is. Több gödörből kisebb-nagyobb méretű földfesték-rög (okker) is előkerült.

Az 58. anyagnyerőhely K-i felében, 60–70 cm mélységben egy Ny–K-i tájolású, bal oldalán fekvő, zsugorított helyzetű felnőtt váza feküdt. Az elhunyt arccal D-i irányba nézett. Sírödörré utaló nyomot nem találtunk. A váztól Ny-ra, a gödörben égett, patiosos réteg húzódott. A rossz megtartású váz felszedésekor, a jobb boka alatt két opál magkővet találtunk, amelyek talán mellékletként értelmezhetőek. A váz alatt, felett és körülötte kerámiatöredékek feküdtek, mely arra is utalhat, hogy az elhunytak nem ástak sírgödört, csak egyszerűen befektették a már nem használt és némileg feltöltődött gödörbe.

A késő bronzkori objektumok a nyomvonal középső részén, egymás közelében, egymástól 7–10 m-re helyezkedtek el. Mind a 4 gödör kisebb méretű, kerek alakú volt. Leletanyagukat főként edénytöredékek és egy-két kőpenge alkotta. A bronzkori edénytöredékek anyagukban eltértek a neolitikum töredékektől. Az edények anyagában több esetben megtalálható volt a csillámos közúzalek. A 94. gödörben egy tárolóedény, a 97. gödörben egy kisebb és egy nagyobb edény összeroppant töredékei feküdtek. A 114. gödörben egy szájával lefelé fordított, egyfülű edényt bontottunk ki. A 94. objektumban szilikátsalakokat, a gödör alján 3 nagy méretű követ figyeltünk meg.

Kéked, Hosszú-földek lelőhely veszélyeztetett részének teljes feltárását elvégeztük. A megtisztított, restaurált leletanyag a Herman Ottó Múzeumba került.

Munkatársak: Gallina Zsolt régész, Móricz Róbert technikus. A geodéziai felmérést az Archeoline Kft. végezte el.

GULYÁS GYÖNGYI – GALLINA ZSOLT

Tetők (KÖH 82599): A terepbejárásakor intenzív késő bronzkori és középkori (13–15. századi) települést határoltunk le. A lelőhely Kéked falutól Ny-ra, a Lapis-patak jobb partján, a Hernád magasparton húzódik.

A nyomvonal által érintett lelőhely kutatására 2013. július 18. és július 31. között került sor. A 10 napos ásatás során összesen 41 jelenség feltárására nyílt lehetőségünk. Az objektumok értelmezését több tényező is nehezítette, egyrészt a nyomvonal a már a kora újkorban is használt úton halad, amelynek használata, feltöltése több helyen bolygatta az objektumokat. Másrészt a Hernád magaspartjáról (K-i irányból) is mosódhatott le a valamivel alacsonyabban fekvő térszínre régészeti leletanyag, rétegtani keveredést okozva ezzel.

A területen elsőként a késő bronzkor időszakában telepedtek meg, melynek hagyatékát 7 jelenség őriz. A másik korszak, melynek emlékményét megtaláltuk, a szkíta korhoz köthető 17 objektum volt. Mindkét időszakból javarészt sekély gödröket, a vaskorból egy megközelítőleg szögletes, cölöplyukakkal ellátott objektumot is feltártunk, melyekből közepes mennyiségű kerámiatöredék, kevés szerszámkő és orsógomb, valamint egy borostyángyöngy darab került ki. Emellett néhány fémtárgyat is gyűjtöttünk (bronzhuzal, bronztű, vaskés). Egy objektum

kevert leletanyagot tartalmazott, további 9 leletanyag nélküli, melyeket ismeretlen korúnak határoztunk meg. Hét jelenség pedig természetes képződmény lehetett.

Munkatársak: Galkó József, Gregóczi Gergő, Gyárfási József, Hajdú István, Kalászi György, Páll Gergely.

L. HAJDÚ MELINDA

118. Kiszombor határa (Csongrád megye) B, Á, Kő

2013. január 15-én a Móra Ferenc Múzeum munkatársai régészeti terepbejárást végeztek a Kiszombor külterületén található Óbébai út (43107 j. út) nyomvonala mentén. Az utat a 3+289–6+504 km közötti szakaszon felújítják (szélesítik, burkolatot újítanak, illetve új burkolattal látják el), ezért végeztünk megelőző régészeti terepbejárást és adatgyűjtést. Az érintett szakaszon a nyomvonal mindkét oldalát 25–25 m szélességben bejártuk. Az időjárás és a látási viszonyok igen kedvezőek voltak. A bejárt területek legnagyobb része szántóföld, túlnyomó részben friss szántás és őszi gabonavetés, kisebb részben hagymaföld, a D-i részen, a Porgány-ér és az Óbébai út között pedig rövid szakaszon gyep (parlag) volt. A terepbejárás elsődleges célja a már ismert lelőhelyek kiterjedésének pontosítása és újabb, még nem ismert lelőhelyek megtalálása volt. A területet korábban Vizi Márta járta be (1985), valamint Kiszombor 66. lelőhelyen Mészáros Patrícia is végzett helyszíni szemlélt (2012). A terepbejárás eredményeként két újabb, eddig nem ismert régészeti lelőhelyet találtunk.

Kiszombor, 66. sz. (KÖH 44196): A Kercseligeti-patak és a Bükk-pusztá felől érkező árok találkozásánál, a két víz közé D felé félszigetszerűen benyúló domb D-i végén, kb. 250 m hosszan középkori cserépeket gyűjtöttünk a száraz szántásban. Az ismert lelőhely DK-i és DNY-i irányú bővülését dokumentáltuk.

Új lelőhely az Óbébai út I. (KÖH 83807) és az Óbébai út II. (KÖH 83809). Észleltünk még leleteket az Óbébai út D-i oldalán, az 5+245 km-nél is, de mivel csak három régészeti korú cserépedény-töredéket gyűjtöttünk, ezt a területet nem vettük fel a régészeti lelőhelyek sorába. A gyűjtött régészeti korszakok: bronzkor, Árpád-kor. Az előkerült leletanyag között figyelemre méltó egy kora bronzkori, mészbetéttel kitöltött geometrikus díszítésű edény töredéke.

Munkatársak: Füvesi István, Frank Tamás, Kerekes Orsolya, Murinyi Attila régésztechnikus.

BEDE ÁDÁM

119. Kosd határa (Pest megye) U, R, B, I

A Magyar–szlovák DNA 800 gázszállító tranzit vezeték fektetési munkálatai során a szentendrei múzeum munkatársai megelőző régészeti feltárásokat végeztek, és a teljes nyomvonalon szakfelügyeletet biztosítottak.

Kéméndvég (MRT9. k. 14/9. lh., KÖH 10623): 2013. július 26. és augusztus 12. között feltárást végeztünk a lelőhelyen. A terület Kosd településtől ÉK-re, egy ÉNy–DK-i irányú dombon É–D-i irányban húzódik. A humuszolt terület 711,4 m² nagyságú volt. A feltárás során összesen 19 objektumot bontottunk ki. A kibontott objektumok között 2 árok, 8 gödör, 2 sütőkemence, 1 kemencebokr(?), 7 feltöltődési réteg, 1 állatváz és 1 patintott kőpenge-depó volt. Az objektumok közül kiemelhetőek

a késő rézkori (badeni kultúra) kemencék. Ezen kívül még őskori és késő rézkori gödröket, árkokat, valamint több vegyes leletanyagú (késő rézkor, késő bronzkor) feltöltési réteget bontottunk ki. A feltárás legfontosabb eredménye a középső neolitikus pattintott köpengékből és edénytöredékekből álló leletanyag előkerülése, amely depóként értelmezhető.

Nagy-Mál-völgy (MRT 9. k. 14/35. lh., KÖH 10649): 2013. július 29-én feltárást végeztünk a lelőhelyen, amely Kosd településtől ÉK-re, a Rádi-patak völgyében található. A feltárás során 146,8 m² terület lett humuszos, összesen egy leletanyagot nem tartalmazó, ismeretlen korú tűzhely(?) maradványát bontottuk ki.

Munkatársak: Buránszki Nóra régész, Szócs Péter geodéta.

PATAY RÓBERT

Nagyoszlás (MRT 9. k. 14/15. lh., KÖH 10629): A területen 2013 júliusában feltárást, szeptemberében szakfelügyeletet végeztünk. A munkálatok során 2 sekély gödör került elő. Mindkét objektumban nagy mennyiségű kerámia és állatsont volt, a leletanyag alapján az előkerült régészeti jelenségeket a bronzkorba sorolhatjuk.

FARKAS ZOLTÁN

120. Kóny határa

(Győr-Moson-Sopron megye) **R, B, Á, Ú, I**

Az M85 gyorsforgalmi út Enese–Csorna szakaszának építéséhez kapcsolódóan az alábbi lelőhelyek kutatása történt meg 2011, 2013-ban.

Döri határra dülő (KÖH 24326): 2011. október 12–21. között a kitűzött lelőhely nyomvonalat érintő szakaszán elvégeztük a próbafeltárást. Az érintett terület a jelenlegi 85. sz. főúttól D-re fekszik, mely akácerdővel fedett terület volt és csak kis része húzódik szántóföldön. A kijelölt területen hosszában összesen 5 kutatóárkot húztunk, a leendő főpálya 2 sávjának széleinél, ill. a bekötőtű D-i szélénél. Mivel a lelőhely próbafeltárása pozitív eredménnyel zárult, így a terület K-i felében kijelölt depóhelyre is húztunk kutatóárkokat (a két szélére és a közepére). Itt a D-i felében találtunk objektumfoltokat, ezért csak annak É-i részén tudtuk kialakítani a tényleges depóhelyet. Ez alapján is bizonyítható, hogy a lelőhely kiterjedése jóval nagyobb az előzetesen meghatározottnál. A kutatóárkokban telepjelenségekre utaló foltokat találtunk (gödör, árok, cölöplyuk, kemence), melyek az előkerült kerámiaanyag alapján Árpád-korból, rézkorból, ill. bronzkorból származnak. Az Árpád-kori réteg közvetlenül a felső humuszréteg alatt jelentkezik, itt számos edénytöredék került elő, de jól körülhatárolható folt sok esetben nem figyelhető meg körülöttük, eddig 2 kemence jól elkülöníthető foltját találtuk meg. A sárgásbarna, homokos altalajban főként őskori (rézkor, bronzkor) jelenségek kerültek elő. A humuszréteg vastagsága a lelőhely ÉK-i és DNY-i részén a legvastagabb (kb. 160 cm), míg a terület középső felében vékonyabb (kb. 60–80 cm).

A terület lehumuszosítását 2011. október 24-től elkezdtük. A humuszosítás során a talaj rétegzettségével kapcsolatban a következőket figyeltük meg: közvetlenül a felső humusztakaró alatt sárgásbarna, finomhomokos réteg húzódik, mely alatt egy barnásszürke/szürke réteg jelentkezik és általában ez alatt található a sárga/sárgásbarna, homokos altalaj. A terület K-i felében e szürkés réteg helyett szürkéssárgás, nagyon finom

szemcsés homokos réteg található, mely alatt szürkésfekete réteg figyelhető meg és a sárgás, homokos altalaj csak ez után következik. A barnásszürke/szürke rétegben egyértelműen Árpád-kori kerámiaanyag (pl.: bográcsperem-töredék) jelentkezik, de általában objektumfoltot nem lehetett megfigyelni itt (pl. egy egész fazekat is kifordított a forgórakodó gép a humuszosítás során, ahol szintén nem találtunk régészeti jelenségre utaló nyomot). Ennek oka többek között a talajművelés és a terület beültetése akácfákkal, illetve a sötét színű talajban nehéz észrevenni a szintén sötétbarnás betöltésű objektumokat. Így a terület azon részeit, ahol egyértelműen sűrűsödött a leletanyag ezen a szürkés rétegben, azt a humuszosítás során meghagytuk az adott szinten és nem szedtük le teljesen az altalaj szintjéig (ezek elbontása kézi erővel történt). A kemencékre utaló pirosas-égett foltok azok, melyek egyértelműen körülhatárolhatók ebben a rétegben. A sárga altalajban pedig őskori, elsősorban bronzkori és elszórva némi rézkori és késő neolitikus telepjelenségekre utaló objektumokat (gödör, árok, alapárkos ház, cölöplyuk) találtunk, illetve van egy kivétel a 94. ház, mely az Árpád-korból származik.

Összesen 519 objektumot bontottunk ki a 2011. október 3. és december 13. közötti időszakban (a bekötőtű nyomvonalában feltárt objektumokkal együtt), melyek mind egykori települések meglétére utalnak és az Árpád-korból és az őskorból (késő neolitikum, rézkor, bronzkor) származnak. Jelentősebb objektumok: több bronzkori gödörben (9., 45., 68., 196., 279.) találtunk hatalmas mennyiségű kagylót és csigát, melyek mellett általában nagy mennyiségű mészbetétes díszítésű edénytöredék volt, némi állatsont kíséretében. A területen összességében jellemző a nagyszámú kerámiaanyag előkerülése. Számos gödörben találtunk nagy méretű mészbetétes díszítésű edénytöredékeket. (61., 68., 84., 85., 94., 196., 279.). Tehát a kerámiaanyag java része a bronzkorból származik, illetve van egy nagyobb méretű, ujjbenyomkodással díszített (a hasán fut körbe ívesen) késő neolitikumra datálható edényünk is (90. gödör).

A fő nyomvonal középső részén, egymáshoz közel több kemencét is találtunk a humuszosítás során. A 307. kemence platnija (sütőfelület) alatti hőszigetelő rétegben Árpád-kori kerámia (pl.: bográcsperem-töredékek) mellett bronzkori mészbetétes díszítésű kerámia is volt. E kemencét ráépítették egy alapárkos házra (308. obj., bronzkor) és valószínűleg az ott talált edénytöredékeket másodlagosan felhasználták a kemence építői. A közelében lévő 388. és 400. kemencék platnija alatt szintén keveredtek e két korszakra jellemző edénytöredékek.

A bekötőtű nyomvonalába eső lelőhelyszakaszt teljesen feltártuk és ledokumentáltuk. Itt 88 objektumot találtunk, ezek is szintén telepjelenségek, melyek az Árpád-korból és az őskorból (bronzkor főként) származnak. A többségük gödör, de van köztük néhány cölöplyuk, árok és egy félig földbemélyített ház (Árpád-kor) is. Az objektumok többségét az altalajban észleltük, de a szürke átmeneti rétegben és a sötétbarna homokos humuszrétegben is kerültek elő objektumok. Az előkerült leletanyag tükrében megállapítható, hogy e lelőhelyszakaszhoz, valamint a bekötőtű nyomvonalába eső lelőhelyrész minden irányban folytatódik, tehát a lelőhely teljes kiterjedésének határait még nem találtuk meg.